

Innst. 272 L

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 112 L (2012–2013)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i lov om merking av forbruksvarer mv. (gjennomføring av miljømerkeforordningen)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet fremmer med dette forslag til endringer i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. Forslaget innebærer at EU-forordning EF nr. 66/2010 av 25. november 2009 om EU-miljømerket gjennomføres i norsk rett. Forordningen erstatter rådsforordning (EF) nr. 1980/2000 om en EØS-ordning for tildeling av miljømerke. Foruten forslaget om å implementere ny forordning i lov om merking av forbruksvarer, foreslås det lovendringer for å synliggjøre at enkelte bestemmelser i loven gjelder pliktig merking av varer, mens enkelte gjelder også frivillig miljømerking av varer og tjenester i henhold til forordningen.

1.2 Bakgrunnen for forslaget

1.2.1 EUs forordning om frivillig miljømerking (EU Ecolabel)

EUs miljømerke (EU Ecolabel) ble opprettet i 1992. Forordningen ble innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XX (Miljø). Formålet med forordningen var å etablere en frivillig fellesskapsordning for miljømerking med sikte på å fremme produkter som har redusert innvirkning på miljøet gjennom hele levetiden, og å gi forbrukerne nøyaktige, ikke-villedende

og vitenskapelig underbygde opplysninger om de innvirkningene produkter har på miljøet.

Erfaringene viste at det var behov for å øke effektiviteten og strømlinjeforme driften av ordningen. Merket var for lite kjent og hadde liten gjennomslagskraft i industrien. Forordningen ble erstattet av forordning nr. 66/2010.

Ved behandling av Prop. 68 S (2012–2013) om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens avgjørelse nr. 200/2012 av 26. oktober 2012 om endring av vedlegg XX (Miljø) til EØS-avtalen ga Stortinget samtykke til å innlemme forordning nr. 66/2010 i EØS-avtalen. Stortingets samtykke innebærer en plikt til å gjennomføre forordningen i norsk rett.

1.2.2 Hovedtrekkene i ordningen med «EU Ecolabel»

På samme måte som den nordiske «Svanen» er den europeiske miljømerkeordningen frivillig. Produkter, dvs. varer eller tjenester, kan få miljømerket når de tilfredsstiller visse minimumskrav som er fastsatt i såkalte kriteriedokumenter.

Hvert land skal ha et ansvarlig organ for administrering av merkeordningen på nasjonalt plan. Næringsdrivende som produsent, fabrikant, importør, tjenesteyter etc. kan søke det ansvarlige organ i ett av landene om tildeling av miljømerket til et produkt. Når det ansvarlige organet finner at produktet oppfyller kriteriene for produktgruppen, og tildeler merket, kan dette anvendes på produktene i hele EØS-området.

De viktigste endringene i forordningen nr. 66/2010 er:

- Muligheten for å anvende EU-miljømerket utvides med sikte på å begrense antallet miljømerkeordninger og for å fremme bedre miljøprestasjoner

ner/kriterier i alle sektorer hvor miljøbelastningen spiller en rolle for forbrukernes valg.

- Forordningen åpner for miljømerking av mat.
- Gebyrene knyttet til søknad og bruk av EU-miljømerket reduseres vesentlig både for å øke anvendelsen av EU-miljømerket og for å gi et incitament til dem som har produkter som oppfyller EU-miljømerkekriteriene.
- Langt strengere vurdering av varers sammensetning. En vare som inneholder stoff eller preparat/blandinger som kan anses som giftig, miljøfarlig, kreftfremkallende mv., kan som hovedregel ikke miljømerkes, med mindre det aktuelle stoffet ikke kan erstattes med tryggere stoff.
- Det kreves at de ansvarlige organer foretar verifikasjoner og forbyr anvendelse av EU-miljømerket i de tilfeller betingelsene for bruk ikke er overholdt.
- Det innføres en mal for kriteriedokumentene for å sikre bedre brukervennlighet.
- Det kreves at medlemsstatene innfører bestemmelser om sanksjoner for overtredelse av forordningen.

1.3 Departementets vurderinger

1.3.1 Gjennomføring av forordningen

Det fremgår av EØS-avtalen artikkel 7 at forordninger skal være bindende for avtalepartene og gjøres til en del av avtalepartenes interne rettsorden. For Norges vedkommende innebærer dette at det må fastsettes i lov eller forskrift at de skal gjelde. I høringsnotatet foreslo departementet at forordning nr. 66/2010 ble inkorporert i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v., ved en endring i § 6 b, senere omnummerert til § 9.

Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) bemerker at de oppfatter det slik at lovendringen er en ren implementering av forordningen, og at det foreløpig ikke er på dagsordenen å følge opp forordningens artikkel 6 om å utvide virkeområdet til mat.

Departementet slutter seg til FKDs oppfatning, og bemerker at før EU-kommisjonen eventuelt utarbeider kriterier for merking av mat og fôr, skal det i henhold til forordningens artikkel 6 nr. 5 foretas en undersøkelse av hvorvidt det er mulig å fastsette pålitelige kriterier, som dekker miljøprestasjon i hele livssyklusen for mat og fôr, herunder fiskeri- og akvakulturprodukter. I forordningen heter det at undersøkelsen bør legge særlig vekt på alle EU-merkekriteriers virkning på fødevarer og fôr, samt på ubearbeidede landbruksprodukter som er omfattet av anvendelsesområdet for forordning (EF) nr. 834/2007. Undersøkelsen bør ta hensyn til den mulighe-

ten at kun økologisk merkede produkter skal være berettiget til å kunne merkes med «EU Ecolabel». Undersøkelsen er nå foretatt, og konklusjonen er relativt entydig negativ til en utvidelse. Heller ikke i EUs miljømerkeutvalg er man særlig positiv til en slik utvidelse, blant annet ut fra tvil om man har kapasitet og kompetanse til å følge opp.

1.3.2 Særlig om sanksjoner ved brudd på forordningen nr. 66/2010

Det fastslås i forordningen artikkel 17 om sanksjoner at medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner som skal anvendes på brudd på bestemmelsene i forordningen. Av lov om merking av forbruksvarer m.v. § 11 om straff fremgår det at den som forsettlig eller grovt uaktsomt vesentlig overtrer § 5, straffes med bøter, dersom det i den aktuelle forskriften er fastsatt at slik overtredelse er straffbar. § 5 setter forbud mot å importere, selge eller framby til salg varer som ikke er merket i samsvar med forskrifter gitt med hjemmel i loven eller der merking inneholder uriktige opplysninger om varen.

Det er ikke gitt noen slik forskrift som gjelder overtredelse av miljømerkeforordningen.

Uriktig miljømerking av en vare eller tjeneste vil imidlertid kunne rammes av markedsføringsloven, derunder § 6 om urimelig handelspraksis eller § 7 om villedende handlinger. Forbrukerombudet eller Markedsrådet vil i slike tilfeller kunne treffe vedtak om blant annet tvangsmulkt, jf. markedsføringsloven § 39. Sanksjoner etter markedsføringsloven kan, med unntak for overtredelsesgebyr, iverksettes uten krav til at overtredelsen, dvs. den uriktige miljømerkingen, er forsettlig eller grov uaktsom eller at overtredelsen er vesentlig, slik lov om merking av forbruksvarer m.v. stiller krav om i § 11. Vilkåret for å fatte vedtak er at inngrep tilsies av hensyn til forbrukerne, jf. § 39 og § 34 annet ledd.

1.3.3 Andre endringer i lov om merking av forbruksvarer m.v.

I forbindelse med endring av lov om merking av forbruksvarer for å implementere miljømerkeforordningen, foreslår departementet justeringer i flere av lovens bestemmelser. Dette for å tydeliggjøre at loven omfatter både pliktig merking av varer og frivillig EU-miljømerking av varer og tjenester etter søknad. Disse forslagene til lovendringer har etter departementets syn ingen materiell betydning. Lovforslagene gjelder formålsbestemmelsen (§ 1), lovens virkeområde (§ 2), merking av varer (§ 3), tilsyn (§ 6), og ansvarlig organ for miljøforordningen (§ 9 annet ledd).

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Rannveig Kvifte Andresen, fra Senterpartiet, Olov Grøtting, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, stiller seg bak både begrunnelse og forslag til endringer som Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet fremmer i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v.

Komiteen viser til at forslaget innebærer at EU forordning EF nr. 66/2010 av 25. november 2009 om EU-miljømerket gjennomføres i norsk rett. Foruten forslaget om å implementere ny forordning i lov om merking av forbruksvarer, foreslås det lovendringer for å synliggjøre at enkelte bestemmelser i loven gjelder pliktig merking av varer, mens enkelte gjelder også frivillig miljømerking av varer og tjenester i henhold til forordningen. Komiteen stiller seg bak dette.

Komiteen viser til at Stortingets samtykke til å innta forordning nr. 66/2010 i EØS-avtalen, innebærer en plikt til å gjennomføre forordningen i norsk rett.

3. Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av en samlet komité.

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov om merking av forbruksvarer m.v.

I

I lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer mv. (forbrukermerkeloven)

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Lovens formål*

Formålet med denne lov er å legge forholdene best mulig til rette for bedømmelse og valg av varer og tjenester.

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Lovens virkeområde*

Loven omfatter varer som omsettes ved salg eller leie eller er beregnet på slik omsetning her i landet, hovedsakelig forbruksvarer. Med forbruksvarer menes varer som tilbys fysiske personer som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet. I tvilstilfelle avgjør departementet om en vare skal omfattes av loven.

Loven omfatter frivillig miljømerking av varer og tjenester, jf. § 9.

Bestemmelser i eller gitt i medhold av loven som tjener til oppfyllelse av forpliktelser etter EØS-avtalen, gjelder tilsvarende for omsetning innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet.

§ 3 overskriften skal lyde:

§ 3 *Merking av varer*

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Tilsyn*

Kongen bestemmer hvem som skal føre tilsyn med at bestemmelsene i denne lov og de bestemmelser som blir gitt med hjemmel i loven, blir overholdt.

Tilsynsmyndigheten skal ha adgang til ethvert sted hvor det produseres, lagres, transporteres eller omsettes varer som er merkepliktig etter forskrifter gitt i medhold av § 3. Tilsynsmyndigheten har rett til å utta prøver til undersøkelse og kan kreve de opplysninger som er nødvendige for gjennomføring av tilsynet.

Tilsyn med frivillig miljømerking av varer og tjenester er regulert i EØS-avtalen vedlegg XX nr. 2 a (forordning (EF) nr. 66/2010) om EU-miljømerket artikkel 10, jf. § 9.

Kongen kan gi forskrifter om at prøver til undersøkelse skal stilles til rådighet og hvis nødvendig avstås vederlagsfritt til tilsynsmyndigheten. Kongen kan gi nærmere bestemmelser om at leverandør, forhandler eller importør kan pålegges å betale utgiftene til undersøkelse dersom produkter viser seg å være feilmerket.

Vedkommende departement kan fastsette instruks for tilsynsvirksomheten og for den praktiske gjennomføring.

§ 9 skal lyde:

§ 9 *EØS-ordning for frivillig miljømerking*

EØS-avtalen vedlegg XX nr. 2 a (forordning (EF) nr. 66/2010) om EU-miljømerket gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Departementet kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser til gjennomføring av forordningen.

Vedtak om hvorvidt et produkt skal miljømerkes kan påklages til departementet eller den departementet bemyndiger. Departementet kan ved forskrift fastsette at klagen skal behandles av en særskilt klage-

nemnd, og gi nærmere regler for nemndas sammensetning, saksbehandling og kompetanse.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 30. april 2013

Gunn Karin Gjul

leder

Kåre Simensen

ordfører